Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

21.12.2018
Dnro 2050/01.06.02/2018

Eduskunnan maa-ja metsätalousvaliokunta

Viite Eduskunnan vastaus 229/2014 vp
Asia **MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN SELVITYS**

Eduskunta on vastauksessaan EV 229/2014 vp edellyttänyt, että maa-ja metsätalousministeriö antaa eduskunnan maa-ja metsätalousvaliokunnalle vuosittain selvityksen lakien soveltamisesta.

Edellä mainittu eduskunnan vastaus liittyi hallituksen esitykseen laeiksi Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain ja maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 140/2014 vp). Hallituksen esityksessä edellä mainittuihin lakeihin liittyvillä laeilla tarkoitettiin maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain ja maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamista.

Pyyntöön viitaten maa-ja metsätalousministeriö toimittaa liitteenä seuraavan selvityksen.

Osastopäällikkö, ylijohtaja Minna-Mari Kaila

Yksikön päällikkö Arja-Leena Kirvesniemi

Liite Maa-ja metsätalousministeriön selvitys

Maa- ja metsätalousministeriö 21.12.2018

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Eduskunta on vastauksessaan EV 229/2014 vp edellyttänyt, että maa- ja metsätalousministeriö antaa eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuosittain selvityksen lakien soveltamisesta.

Edellä mainittu eduskunnan vastaus liittyi hallituksen esitykseen laeiksi Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain ja maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 140/2014 vp). Hallituksen esityksessä edellä mainittuihin lakeihin liittyvillä laeilla tarkoitettiin maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain ja maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamista.

Pyydettynä selvityksenä maa- ja metsätalousministeriö esittää kunnioittaen seuraavaa.

1. Yleistä hallituksen esitykseen kuuluneista laeista

Hallituksen esitykseen kuuluneiden lakien muutokset tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015. Maa- ja metsätalousministeriön lähtökohtana lakien soveltamisessa, niitä alempiasteisten säädösten antamisessa ja Maaseutuviraston ohjauksessa, on ollut se, että tulkinnat ovat Euroopan unionin lainsäädännön mukaisia ja siten turvataan käytettävissä olevin keinoin EU-rahoituksen täysimääräinen tulouttaminen.

Sen selvittämiseksi, miten yhteisen maatalouspolitiikan vuonna 2013 aloitettuun uudistukseen liittyneitä säännöksiä on oikeuskäytännössä sovellettu, maa- ja metsätalousministeriö on käynyt läpi Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan lakkauttamisen jälkeen, eli vuoden 2014 syyskuusta alkaen, syksyyn 2017 asti annetut Hämeenlinnan hallinto-oikeuden viljelijätukia koskevat päätökset (143 kappaletta) sekä vastaavat korkeimman hallinto-oikeuden päätökset (18 kappaletta).

Vuoden 2018 aikana ei ole ilmennyt sellaisia hallinto-oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä, jotka olisivat muuttaneet vuonna 2017 annetun vastaavan selvityksen johtopäätöksiä.

2. Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain (193/2013) muuttaminen

Lakiin Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain, jäljempänä *tukilaki*, muuttamisesta sisältyi ne kansalliset säännökset, joita tilatukijärjestelmän muuttuminen perustukijärjestelmäksi, aktiiviviljelijäsäännökset, uudet Euroopan unionin kokonaan rahoittamat tukimuodot (viherryttämistuki, nuorten viljelijöiden tuki ja tuotantosidonnaiset tuet) ja niiden käyttöönotto Suomessa edellytti. Näistä ns. suoriin tukiin kuuluvista tukijärjestelmistä säädetään tarkemmin Euroopan unionin

lainsäädännössä (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1307/2013, komission delegoitu asetus (EU) 639/2014 ja komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 641/2014).

Tukilain nojalla on annettu seuraavat valtioneuvoston asetukset vuonna 2018:

- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2018 maksettavista lypsylehmä-, nauta-, lammas- ja vuohipalkkioista sekä peltokasvipalkkiosta (71/2018)
- Valtioneuvoston asetus perustukijärjestelmän kansallisen varannon käytöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n muuttamisesta (72/2018)
- Valtioneuvoston asetus perustuesta, viherryttämistuesta ja nuoren viljelijän tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (123/2018)
- Valtioneuvoston asetus tulvien ja rankkasateiden vuoksi kiireellisenä tukitoimenpiteenä viljelijöille myönnettävästä tuesta vuonna 2018 (191/2018)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2017 maksettavista lypsylehmä-, nauta-, lammas- ja vuohipalkkioista sekä peltokasvipalkkiosta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (394/2018)
- Valtioneuvoston asetus perustuesta, viherryttämistuesta ja nuoren viljelijän tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (432/2018)
- Valtioneuvoston asetus perustuesta, viherryttämistuesta ja nuoren viljelijän tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen 13 ja 15 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (777/2018)
- Valtioneuvoston asetus tulvien ja rankkasateiden vuoksi kiireellisenä tukitoimenpiteenä viljelijöille myönnettävästä tuesta vuonna 2018 annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n muuttamisesta (778/2018)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2018 maksettavista lypsylehmä-, nauta-, lammas- ja vuohipalkkioista sekä peltokasvipalkkiosta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (1066/2018)
- Valtioneuvoston asetus perustuesta, viherryttämistuesta ja nuoren viljelijän tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (1067/2018)

Tuotantosidonnaisten tukien osalta komissio hyväksyi yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen yhteydessä Suomen esityksen, jolla tuotantosidonnaisten tukien osuutta saatiin korotettua merkittävästi aiempaan rahoituskauteen nähden. Eläinperusteisten tuotantosidonnaisten tukien hakeminen on toteutettu aiemman rahoituskauden tapaan osallistumisilmoituksen perusteella suoraan nauta- ja lammaseläinrekisterijärjestelmien tietoja hyväksi käyttäen. Tämä hakumuoto mahdollistaa osallistumisilmoituksen jättämisen jälkeen vuosittaisista hakemuksista luopumisen, mutta korostaa eläinten rekisteritietojen oikeellisuutta ja oikea-aikaisuutta. Komissiolta saatiin lisäksi vahvistus sille, että tiettyjä helpotuksia voidaan soveltaa muun muassa teurasperusteisten palkkioiden teuraspoistojen myöhästymisten yhteydessä.

Perustuen kansalliseen varantoon varatusta rahamäärästä kului neljäntenä toimeenpanovuonna noin 260 000 €. Varannon määrä on siten tällä hetkellä tarpeeseen nähden järkevällä tasolla, koska varannon arvo on vuoden 2018 myöntöjen jälkeen noin 350 000 €. Kansalliseen varantoon siirtyy rahaa tukioikeuksien käyttämättömyyden perusteella ja valvonnan perusteella. Käyttämättömien tukioikeuksien määrä on kasvanut ja määrä tulee todennäköisesti kasvamaan myös lähivuosina. Tämä johtuu

siitä, että vuonna 2015 tapahtuneesta ylimääräisten tukioikeuksien mitätöinnistä kuluvan ajan kasvaessa, osalla tiloista tilan pinta-alaan nähden ylimääräisten tukioikeuksien määrä kasvaa. Vuonna 2017 varanto kasvoi käyttämättömien tukioikeuksien vuoksi noin 65 000 eurolla ja 2018 määrä oli noin 390 000 euroa. Varannon määrä tulee näillä näkymin riittämään nykyisten varantoperusteiden rahoitukseen myös tulevina vuosina. Lisäksi on mahdollista tehdä lineaarinen leikkaus kaikkiin tukioikeuksiin sen mahdollistamiseksi, että nuorille ja aloittaville viljelijöille voidaan myöntää varannosta tukioikeudet, joihin heillä on oikeus.

Euroopan unionin suoriin tukiin vuonna 2015 lisätyn uuden ympäristövaatimuksen (viherryttämistuki) kansallisissa valinnoissa, kuten esimerkiksi käyttöön otetut ekologiset alat ja metsäisyyspoikkeuksen hyödyntäminen, yhtenä tavoitteena on ollut, että viherryttämistuen toimeenpano muodostuu mahdollisimman yksinkertaiseksi ja että viljelijöille aiheutuva hallinnollinen taakka lisääntyy mahdollisimman vähän. Viherryttämistuen ehdoista on soveltamisen kannalta esiin noussut erityisesti pysyvien nurmien säännöt, joihin myös maa- ja metsätalousvaliokunta kiinnitti huomiota mietinnössään 24/2014 vp ja edellytti hallitusta käymään neuvotteluja Euroopan komission kanssa menettelyn muuttamiseksi. Lisäksi valiokunta edellytti hallitusta neuvottelemaan komission kanssa pysyvien nurmien osalta sellaisen ratkaisun, että tuotantosuunnan muuttaminen tai pellonomistuksen taikka hallinnan siirtäminen eri tuotantosuuntaa harjoittavalle tilalle on jatkossa mahdollista ilman pysyvistä nurmista aiheutuvia lisärajoitteita. Hallitus kävi tiiviisti neuvotteluja Euroopan komission kanssa eduskunnan edellyttämällä tavalla vuonna 2014 ja vuoden 2015 alkupuolella. Euroopan komissio ei kuitenkaan hyväksynyt Suomen vaatimuksia. Neuvotteluja asiasta jatkettiin vuonna 2016 komissiovaikuttamisen ja tapaamisten yhteydessä muun muassa viherryttämistuen yksinkertaistamisesitysten ja vuonna 2017 ns. Omnibus-asetuksen eli yleisen rahoitusasetuksen ja siinä yhteydessä muutettavien perusasetusten käsittelyn yhteydessä. Suorien tukien perusasetuksen muutos mahdollistaisikin tiettyjä muutoksia pysyvien nurmien sääntöjen soveltamiseen, kuten kynnön huomioon ottamisen pysyvän nurmen muodostumisen katkaisijana. Muutos vastaa osittain Suomen esityksiä, mutta eroaa niistä siten, että Suomi oli esittänyt kynnön sijaan mainintaa muokkauksesta. Alemman asteisen delegoidun säädöksen muutos liittyen pysyvän nurmen sääntöihin tuli voimaan 20.11.2018. Sen ja komission vuonna 2019 julkaistavan pysyvän nurmen työasiakirjan muutoksen perusteella arvioidaan vuonna 2019 pysyvän nurmen määritelmän muutosten toimeenpanomahdollisuudet.

Lisäksi maa- ja metsätalousministeriöstä lähetettiin keväällä 2015 ja 2016 komissiolle lukuisia EU:n maatalouspolitiikan yksinkertaistamisehdotuksia. Komissio antoi viherryttämistuen säädöksiä yksinkertaistavia asetusmuutoksia vuonna 2016, mutta niiden merkitys Suomessa on vähäinen.

Omnibus-asetuksen muutokset mahdollistivat pienehköjä muutoksia viherryttämistuen viljelyn monipuolistamisen vaatimusten laskuperusteisiin sekä ekologiseksi alaksi katsottavien kasvilajien suhteen. Aktiiviviljelijätarkastelusta luovutaan 1.1. 2019 lukien, kun maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2018) muutos tulee voimaan. Muutos yksinkertaistaa tuenhakua ja valvontaa sekä vähentää hallinnollista taakkaa.

EU:n kokonaan rahoittamaa vuonna 2015 käyttöön otettua suoriin tukiin kuuluvaa nuoren viljelijän tukea haki vuonna 2018 yhteensä noin 4500 viljelijää eli hakijoiden määrässä oli hieman laskua edelliseen vuoteen verrattuna. Tukiehdot täyttävät hakemukset kattoivat noin 193 000 hehtaaria. Sen tarkastaminen, onko hakijalla oikeus tukeen, on lisännyt kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten työmäärää merkittävästi tällä ohjelmakaudella, koska tuen edellytysten täyttymistä ei voi todeta suoraan tukihakemuksen tiedoista.

3. Maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) muuttaminen

Kansallisten tukien lakia muutettiin ennen kaikkea tukikokonaisuuden yhdenmukaistamiseksi sekä vastaamaan Suomen Euroopan komissiolle tekemiä esityksiä kansallisesta tuesta. Kansallisen tuen saamisen edellytyksenä olevasta yläikärajasta luovuttiin. Lisäksi kansallista tukea hakijalla hallinnassa olevaa viljelykseen soveltuvaa peltoa koskevaa vaatimusta nostettiin kolmesta hehtaarista viiteen hehtaariin (puutarhatiloilla puolesta hehtaarista yhteen hehtaariin).

Lakia on muutettu lailla 1403/2015 väliaikaisen kansallisen lisätuen osalta ja lailla 1692/2015 nuoren viljelijän tuen osalta.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain nojalla on annettu seuraavat valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön asetukset vuonna 2018:

- Valtioneuvoston asetus sokerijuurikkaan viljelijöille vuodelta 2018 maksettavasta kansallisesta tuesta (75/2018)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2018 maksettavasta Etelä-Suomen kansallisesta tuesta (78/2018)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2018 maksettavasta pohjoisesta tuesta (79/2018)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2017 maksettavasta Etelä-Suomen kansallisesta tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n ja liitteen muuttamisesta (147/2018)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2017 maksettavasta pohjoisesta tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen 9 §:n muuttamisesta (163/2018)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2018 maksettavasta mehiläistalouden kansallisesta pesäkohtaisesta tuesta (189/2018)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2018 maksettavien kansallisten kasvintuotannon tukien ja kotieläintukien valvonnasta (193/2018)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2017 maksettavasta sokerijuurikkaan kuljetustuesta (224/2018)
- Valtioneuvoston asetus poronhoitovuodelta 2018/2019 maksettavasta eläinkohtaisesta tuesta (455/2018)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2017 maksettavasta Etelä-Suomen kansallisesta tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:n muuttamisesta (456/2018)

- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2018 maksettavasta lihan ja vuodelta 2017 maksettavasta maidon kuljetusavustuksesta sekä vuodelta 2018 maksettavasta eräiden kotieläintalouden palvelujen tuesta (848/2018)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2018 maksettavasta pohjoisesta tuesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (1065/2018)
- Valtioneuvoston asetus vuodelta 2018 maksettavasta Etelä-Suomen rehunurmen, rehuohran ja kevätvehnän väliaikaisesta kansallisesta erityistuesta
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus kasvihuonetuotannon tuesta vuonna 2018 (89/2018)
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus maa- ja puutarhatalouden kansallisten tukien hallinnosta vuonna 2018 (230/2018)

4. Maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013) muuttaminen

Maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain muutokset koskivat pääsääntöisesti sitä, että laissa olleet viittaukset Euroopan unionin lainsäädäntöön muutettiin vastaamaan voimassa olevaa Euroopan unionin lainsäädäntöä. Lisäksi kuntien ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtäviin tehtiin joitain muutoksia. Kuntien tehtäviin lisättiin paperisiin karttaliitteisiin piirrettyjen kasvulohkorajojen siirtäminen sähköiseen järjestelmään.

Näistä tukijärjestelmien hallinnointiin ja toimeenpanoon liittyvistä seikoista säädetään tarkemmin Euroopan unionin lainsäädännössä (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1306/2013, komission delegoitu asetus (EU) 640/2014 ja komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 809/2014).

Lain nojalla on annettu seuraavat valtioneuvoston asetukset vuonna 2018:

- Valtioneuvoston asetus täydentävien ehtojen hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (1/2018)
- Valtioneuvoston asetus täydentävien ehtojen lakisääteisistä hoitovaatimuksista sekä niiden ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten noudattamisen valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteiden 2 ja 3 muuttamisesta (124/2018)
- Valtioneuvoston asetus maataloustukihakemuksen siirtämisessä vuonna 2018 noudatettavasta menettelystä (190/2018)
- Valtioneuvoston asetus täydentävien ehtojen hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 14 §:n muuttamisesta (195/2018)
- Valtioneuvoston asetus pinta-alojen ja pinta-alaperusteisten Euroopan unionin rahoittamien tukien valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n muuttamisesta (395/2018)
- Valtioneuvoston asetus täydentävien ehtojen lakisääteisistä hoitovaatimuksista sekä niiden ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten noudattamisen valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen 1 muuttamisesta

Vuonna 2018 viljelijöiden päätukihaku alkoi huhtikuun alussa peruslohkomuutoksilla ja kasvulohkotietojen ilmoittamisella. Kevään päätukihakemukset voitiin lähettää verkkoasiointipalvelu Vipussa huhtikuusta lähtien. Vipu-palvelussa oli aiempien vuosien tarkisteiden lisäksi toisena vuonna käytössä uusia tarkisteita ja toimintoja, jotka auttoivat viljelijää varmistamaan, että hakemuksen tiedot ovat oikein ja tukiehdot täyttyvät. Päätukihaku päättyi kolmantena vuonna peräkkäin myöhäisimpänä Euroopan unionin lainsäädännön sallimana hakupäivänä eli 15.6.2018. Hakumenettelyssä ei siten tarvittu erillistä kylvötietojen muutosilmoitusta, mikä omalta osaltaan yksinkertaisti hakumenettelyä.

Uutta Vipu-palvelussa oli mahdollisuus lisätä hakemukselle liitteitä, jolloin paperisten liitteiden erilliseltä toimittamiselta pystyi välttymään. Myös maanomistajien hallinnassa olevien tukioikeuksien käsittelyn palvelut laajenivat. Jo toista kertaa tukihaussa oli Vipuneuvojan alustava arvio maatilalle myönnettävistä tuista. Viljelijä pääsi katsomaan tukiarviota valittuaan tuet, joita aikoo hakea. Tukiarvio sisältää jokaisen tuen arvioidun kokonaissumman ja mahdollisia tukien laskentaan liittyviä huomautuksia. Vipuneuvojan Tukioikeudet-välilehdellä oli maatilan tukioikeuksien käyttö edelliseltä vuodelta. Lisäksi viljelijä näki välilehdeltä, jos tukioikeuksia oli liikaa tai liian vähän verrattuna ilmoittamaansa tukikelpoiseen pinta-alaan. Muut Vipuneuvojan käyttöön vakiintuneet tarkisteet liittyivät esimerkiksi monimuotoisuuspeltoihin, saneerauskasveihin ja peltokasvipalkkioon.

Noin 93 % maatiloista palautti tukihakemuksensa Vipu-palvelussa eli sähköisesti kevään päätukihaussa. Hakemusten määrä vähentyi edellisestä vuodesta 1100 hakemuksella. Määräajassa jätettiin yhteensä 49 641 hakemusta, joista 46 174 sähköisesti ja 3467 paperilla. Pitkästä hakuajasta huolimatta lähes puolet hakemuksista palautettiin viimeisen hakuviikon aikana. Useita viikkoja kestävästä hakuajasta hyötyivät kuitenkin erityisesti neuvojat, jotka tekevät tukihakemuksia jopa kymmenille maatiloille. Vuoden 2018 päätukihaussa sähköisten hakemusten osuus ylitti 90 % jokaisella ELY-keskusalueella. Suurin sähköisten hakemusten osuus oli Pirkanmaalla, jossa noin 96,5 % maatiloista haki tuet verkossa. Kuntien yhteistoiminta-alueista suurimmat sähköisen asioinnin osuudet olivat Itä-Lapin (noin 99,2 %) ja Sastamalan (noin 98,1 %) yhteistoiminta-alueilla. Monessa Ahvenanmaan kunnassa sähköisen asioinnin osuus oli jo 100 %.

Euroopan unionin peruslainsäädännöstä tulee vaatimus maksujen suorittamisesta vasta sitten kun sekä hallinnollinen että paikan päällä tehtävä valvonta on saatettu loppuun. Tähän on poikkeuksena ainoastaan maaseudun kehittämistukien ennakkomaksun mahdollisuus sen jälkeen, kun hallinnolliset valvonnat on saatettu päätökseen. Näiden säännösten noudattamatta jättäminen johtaa EU-palautuksen keskeytykseen ja/tai menettämiseen. Näiden menetysten välttämiseksi maksuaikataulut on sopeutettu voimassa oleviin Euroopan unionin säädöksiin.

Maaseutuvirasto teki tammikuussa 2017 kyselyn, jossa selvitettiin vuonna 2016 maataloustukien valvonnassa olleiden viljelijöiden kokemuksia tukien hakemisesta ja valvonnoista. Annettujen vastausten mukaan viljelijät suhtautuvat varsin myönteisesti ELY-keskusten tekemään maataloustukien valvontaan. Valvontojen kohteena olleet viljelijät antoivat valvonnalle kokonaisuutena kouluarvosanan 8,21. Tammikuussa 2019

aloittava Ruokavirasto tekee selvityksen vuoden 2018 vastaavista viljelijäkokemuksista vuoden 2019 puolella.

Keväällä 2018 jatkettiin vuoden 2017 tukien maksamista ja maksettiin vuoden 2018 tukiennakoita. Vuoden 2017 alkuperäisrotujen kasvattamisen tuen loppumaksun maksaminen aloitettiin 5.3.2018. Puutarhatuotteiden varastointituen maksaminen aloitettiin 22.3.2018 ja tukea maksettiin n. 1,7 miljoonaa euroa. Kasvihuonetuotannon tuen ennakoiden maksaminen aloitettiin 19.4.2018, jolloin maksuun tuli noin 60 % vuonna 2018 haetusta kasvihuonetuesta. Tuen ennakoita maksettiin kasvihuoneyrittäjille yhteensä noin 13 miljoonaa euroa. Kansallisten kotieläintukien maksaminen viljelijöille alkoi myös huhtikuussa. Maksuun tulivat samaan aikaan sekä vuoden 2017 loppumaksut että vuoden 2018 tukien ennakot. Vuoden 2017 loppumaksuja Maaseutuvirasto maksoi viljelijöille yhteensä noin 37 miljoonaa euroa ja vuoden 2018 ennakoita noin 60 miljoonaa euroa. Huhtikuun lopussa maksuun tulivat loppumaksut (15 %) ohjelmakauden 2014–2020 ympäristösopimuksista kosteikon hoito sekä maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito. Loppumaksuja maksettiin yhteensä noin 2,4 miljoonaa euroa

Luonnonhaittakorvauksen kotieläinkorotuksen, luomukorvauksen ja luonnonmukaisen kasvintuotannon korvauksen loppumaksun (15 %) maksaminen aloitettiin 21.5.2018. Maksujen käsittely tietojärjestelmissä sujuvoitui vuonna 2017, että maksut aikaistuivat kesäkuulta toukokuulle. Vuonna 2018 maksut pystyttiin hoitamaan samalla aikataululla. Luonnonhaittakorvauksen kotieläinkorotusta Maaseutuvirasto maksoi yhteensä noin 50 miljoonaa euroa ja luonnonmukaisen tuotannon korvausta noin 17 miljoonaa euroa.

Vuonna 2017 haettujen viljelijätukien maksaminen jatkui kesäkuussa EU:n lammas- ja vuohipalkkiolla. Lisäksi maksettiin loppumaksut eläinten hyvinvointikorvauksesta, EU:n nauta- ja lypsylehmäpalkkioista, ympäristökorvauksesta, perustuesta, viherryttämistuesta, nuoren viljelijän EU-tuesta, peltokasvipalkkiosta sekä kurki-, hanhi- ja joutsenpellot -ympäristösopimuksista. Kesäkuussa maksuun tuli myös rahoituskurin perusteella leikatun osuuden palautus.

Maaseutuvirasto aloitti luonnonhaittakorvauksen ja luonnonmukaisen kasvintuotannon korvauksen ennakoiden maksamisen maatiloille 5.10.2018. Ennakkomaksujen osuus oli 85 % korvauksen määrästä. Normaalisti ennakkona voidaan maksaa 75 % korvauksesta, mutta osuus oli suurempi EU-komission hyväksymän poikkeuksen ansiosta. Vastaavan poikkeuksen vuoksi ennakot maksettiin korotettuina myös syksyllä 2017. Luonnonhaittakorvauksen ennakkoa maksettiin viljelijöille yhteensä noin 412 miljoonaa euroa. Luonnonmukaisen kasvintuotannon korvauksen ennakkomaksujen yhteissumma oli noin 36 miljoonaa euroa. Maaseutuvirasto maksoi lokakuussa myös kasvihuonetuotannon tuen loppumaksut.

Maaseutuvirasto aloitti 15.11. ympäristökorvauksen ennakoiden ja 23.11. eläinten hyvinvointikorvauksen ennakoiden maksamisen. Marraskuussa maksuun tulivat myös kansalliset peltotuet ja luonnonhaittakorvauksen loppumaksu, jotka aikaistuivat joulukuulta marraskuulle.

Vuonna 2018 haettuja viljelijätukia maksettiin maatiloille hakuvuoden aikana yhteensä noin 1,4 miljardia euroa. Ympäristökorvauksen ennakot maksettiin sekä ympäristösitoumuksen että -sopimusten perusteella. Sitoumusten perusteella ennakkoa

maksettiin yhteensä noin 186 miljoonaa euroa. Ohjelmakauden 2014–2020 ympäristösopimusten mukaisia korvauksia maksettiin noin 15 miljoonaa euroa ja aiempien ohjelmakausien erityistukisopimusten mukaisia korvauksia noin 3,2 miljoonaa euroa. Ennakkona maksettava osuus oli 85 % ympäristökorvauksen kokonaismäärästä. Vuosien 2014–2020 alkuperäiskasvien ylläpitosopimuksen perusteella maksettava korvaus ja aiempien ohjelmakausien erityistuet tulivat maksuun kokonaan.

Eläinten hyvinvointikorvauksen ennakkoa maksettiin eläintiloille yhteensä noin 30 miljoonaa euroa. Sika- ja siipikarjatiloille korvausta maksettiin noin puolet vuoden 2018 korvauksesta tilan ilmoittaman eläinmäärän perusteella. Nauta-, lammas- ja vuohitilat saivat korvauksen 1.1. ja 30.6. väliseltä ajalta eläinrekistereihin kertyneiden eläinyksikköjen perusteella.

Luonnonhaittakorvauksen loppumaksu ja kansalliset peltotuet oli tavoitteena maksaa joulukuussa. Viljelijätukien valvonnat ja maksujen käsittely tietojärjestelmissä eteni niin hyvin, että maksut päästiin aloittamaan jo 22.11. Luonnonhaittakorvausta maksettiin yhteensä noin 73 miljoonaa euroa, joka on noin 15 prosenttia korvauksen kokonaismäärästä. Myös kansallisesti rahoitetut peltotuet tulivat maksuun 23.11. alkaen. Kansallisia peltotukia eli yleistä hehtaaritukea, pohjoista hehtaaritukea, nuoren viljelijän tukea ja sokerijuurikkaan kansallista tukea maksettiin marraskuun lopulla maatiloille yhteensä noin 20 miljoonaa euroa. Marraskuussa maksuun tuli lisäksi metsämarjojen ja -sienten varastointituki.

Joulukuussa maksettiin EU:n suoria tukia vuodelta 2018 yhteensä yli 480 miljoonaa euroa. Ensimmäisessä maksuerässä maksettiin perustukea noin 240 miljoonaa, viherryttämistukea noin 147 miljoonaa, nuoren viljelijän EU-tukea noin 10 miljoonaa ja tuotantosidonnaista peltokasvipalkkiota noin 13 miljoonaa euroa. Joulukuussa näitä tukia maksettiin siten noin 95 prosenttia vuoden 2018 tukimäärästä. Myös vuoden 2018 EU:n nauta- ja lypsylehmäpalkkion 1. eränä maksettiin joulukuussa noin 72 miljoonaa euroa. Nauta- ja lypsylehmäpalkkiota maksettiin poikkeuksellisesti normaalia korkeammalla ennakko-osuudella. Maksuun tuli lisäksi noin 7,5 miljoonaa euroa lisätukea kansallisiin kotieläintukiin, sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotettuun tukeen sekä maidon tuotantotukeen. Lisämaksuja maksettiin maatalouden kannattavuusongelmien ja kesän 2018 kuivuudesta aiheutuneiden ongelmien vuoksi.

Valvontaseuraamusten yksinkertaistamisen tuloksena vuonna 2016 saatuja muutoksia päästiin soveltamaan kolmatta kertaa. Muutokset mahdollistivat seuraamusten laskemisen ruokintapäivien perusteella siten, että laskentamalli ottaa huomioon eläinten todellisen tilallaolopäivien määrän kalenterivuonna. Pinta-alapuolella sovellettiin kolmatta vuotta portaatonta ja lievempää seuraamuskäytäntöä osaan EU:n kokonaan ja osittain rahoittamiin tukijärjestelmiin sekä ns. keltaisen kortin lievempää seuraamuskäytäntöä.

Täydentävien ehtojen puolella sovellettiin toistamiseen eläinten hyvinvointia ja elintarviketurvallisuutta koskevien täydentävien ehtojen vaatimusten lievennyksiä. Lisäksi eläinten merkinnän ja rekisteröinnin täydentävien ehtojen valvonnassa sovellettiin toistamiseen EU-ohjeistuksen mahdollistamaa uutta käytäntöä, jossa inhimillisen erehdyksen takia myöhästyneistä ilmoituksista ei aina aiheudu seuraamuksia.

Komissio muutti keväällä 2018 valvonnan toimeenpanoasetusta, jonka nojalla monitorointivalvonta mahdollistettiin jo vuodelle 2018. Mahdollisuus koski sellaisia toimenpiteitä, joita voi valvoa satelliittien tuottaman ja sen pohjalta tulkitun tiedon perusteella. Ensimmäiset jäsenmaat EU:ssa kokeilevat menetelmää ja kerryttävät kokemusta vuodelta 2018.

Lisäksi ns. Omnibus-asetuksen muutosten johdosta maatilojen neuvontapalveluiden valintamenettelyä yksinkertaistetaan, kun maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain muutos tulee voimaan 1.1.2019.

5. Maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain (999/2012) muuttaminen

Markkinajärjestelylain muutoksessa oli kyse teknisestä viittaussäännöksestä, jonka tarkoituksena on selventää, että kansallisesti tietyille aloille Suomessa maksettavat tuet eivät kuulu markkinajärjestelylain soveltamisalaan. Tämän vuoksi asiaan ei liity markkinajärjestelystä annetun lain soveltamista.

6. Lopuksi

Vuonna 2018 toimeenpantavina on ollut myös kriisitukia, joita ei ole tämän selvityksen yhteydessä käsitelty, koska ne eivät liity HE 140/2014 vp esityksiin Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksesta.

Esimerkiksi syyskuussa maksettiin viljelijöille korvauksia menetyksistä, jotka johtuvat vuoden 2017 runsaiden sateiden vuoksi tekemättä jääneistä syyskylvöistä tai tuhoutuneista syyskasvustoista. Syyskylvömenetysten tukea maksettiin noin 4 400 viljelijälle yhteensä noin 61 000 hehtaarista. EU:n rahoittamaa tukea maksettiin yhteensä noin miljoona euroa.

Maa- ja metsätalousministeriö tulee tarkastelemaan edelleen edellä mainittujen lakien muutostarpeita käytännössä todettujen ongelmien ratkaisemiseksi ja seuraa muutoinkin lakien soveltamista. Lakeihin tullaan tekemään muutokset, joita Euroopan unionin lainsäädännön yksinkertaistamismuutokset ja muut muutokset mahdollisesti edellyttävät.